

Taariikhda Qarsoon ee Aayadda Afartan - Tirada Afar iyo Toban

Belaayada Labaad – Qaybta Koowaad

Jeff Pippenger

2026-06-05

Maqaalkii hore waxaan iswaafajinnay sifooyinka nebiyadeed ee buunka shanaad, oo ah hoogga kowaad, iyo sharciga Axadda ee dhowaan imanaya. Marka buunka shanaad loo tixgeliyo kii ugu horreeyey saddexda buun ee ugu dambeeya, iyada oo laga eegayo habka ah in kan ugu horreeya uu sawiro kan ugu dambeeya, waxay waafajisaa doorka nebiyadeed ee Islaamka ee hoogga kowaad iyo dhulgariirka Muujintii kow iyo toban. Waxaan helay iimayl saaxiibkay ka yimid maalintii xigtay markii aan ka wada hadalnay maqaalkan kulankii Sabtida, saaxiibkayna isaguna wuxuu isku dayayey inuu waafajiyo buunka lixaad, oo ah hoogga labaad, iyo sharciga Axadda ee dhowaan imanaya. Tani waa hab sax ah, waayo saddexda buun ee ugu dambeeya waa saddex hoog.

Markaasaan fiiriyeey, waxaan maqlay malaa'ig dhexda samada ku duulaysa, oo cod weyn ku leh, Hoog, hoog, hoog ha ku dhaco kuwa dhulka deggan, codadka kale ee buunka ee saddexda malaa'igood daraaddood, kuwaas oo weli buunkii afuufi doona! Muujintii 8:13.

Saddexda buun ee ugu dambeeya waa astaan gaar ah oo ku dhex jirta toddobada buun, sida ay saddexda kiniisadood ee ugu dambeeya uga duwan yihiin afarta hore, iyo sida ay saddexda shaabad ee ugu dambeeya uga duwan yihiin toddobada shaabad. Runta waxsii sheeggan ah waxaa si joogto ah looga hadlay sannadihii la soo dhaafay. Iyadoo lala tixgelinayo iftiinka ka soo baxa marka hoogga koowaad iyo kan saddexaad loo eego inay yihiin astaan alfa iyo omega ah, waa inaan sidoo kale u tixgelinno saddexda hoog inay yihiin adeegsi saddex-jibbaaran oo waxsii sheegga ah.

Adeegsiga saddex-geesoodka ah ee wax sii sheegiddu wuxuu muujinayaa in dhammaan astaamaha wax sii sheegidda ee hoogga kowaad iyo kan labaad ay ka jiri doonaan hoogga saddexaad. Hoogga kowaad wuxuu ahaa Islaamka Carbeed, hoogga labaadna wuxuu ahaa Islaamka Turkiga. Hoogga kowaad wuxuu ahaa inuu “xanuujiiyo,” kan labaadna wuxuu ahaa inuu “dilo” saddex-meelood-meel dadka.

Cadaabka Hoogga Kowaad

Oo waxaa la siiyey inaanay iyaga dilin, laakiinse in lagu cadaabo shan bilood; oo cadaabkooduna wuxuu la mid ahaa sida cadaabka dabaqallooc oo kale marka uu nin wax ku dhufto. ... Oo waxay lahaayeen dabo la mid ah dabaqalloocyo, oo dabohoodana waxaa ku jiray qodxo; oo xoogooduna wuxuu ahaa inay dadka wax yeelaan shan bilood. Muujintii 9:5, 10.

Dhimashada Hoogii Labaad

Oo afartii malaa'ig waa la sii daayay, kuwaas oo loo diyaariyey saacad, iyo maalin, iyo bil, iyo sannad, si ay u laayaan qaybta saddexaad ee dadka. ... Saddexdan baa lagu dilay qaybta saddexaad ee dadka, iyada oo loo marayo dabka, iyo qiiqa, iyo baaruudda, kuwaas oo afafkooda ka soo baxayay. Muujintii 9:15, 18.

Labadii saddex-meelood ee dadka aan la dilin, kama ay toobadkeenin.

Oo raggii kale oo aan belaayooyinkan lagu dilin weli kamay toobadkeenin shuqulladii gacmahooda, si aanay u caabudin jinniyo iyo sanamyo dahab ah, iyo lacag ah, iyo naxaas ah, iyo dhagax ah, iyo alwaax ah; kuwaas oo aan waxba arki karin, mana maqli karaan, mana socon karaan; oo weliba kamay toobadkeenin dilalkoodii, iyo sixirradoodii, iyo sinadoodii, iyo xatooyadoodii. Muujintii 9:20, 21.

Toddobada buunanku waxay astaan u yihiin toddobada belaayo ee ugu dambaysa, oo aayadda labaatanaadna buunannada waxaa loogu yeedhay belaayooyin. Maraykanku waa saddex meelood meel ka mid ah isbahaysiga saddex-geesoodka ah ee masduulaagga, bahalka, iyo nebiga beenta ah, waxaana loo dilaa sidii boqortooyadii lixaad xeerka Axadda. Geeridiisana waxaa keenay cibaado been ah, taas oo lagu asteeyey “shuqullada gacmahooda,” “caabudidada” “jinniyo iyo sanamyo dahab ah, iyo qalin, iyo naxaas, iyo dhagax, iyo qoryo” iyo “dilal,” “sixirro,” “sino,” iyo “xatooyo.”

Cibaadada beenta ah, oo cibaadada Axadda ay astaan u tahay, waa “sababta” ay ahayd in laga toobad keeno; laakiinse ma ay toobad keenin, sidaas darteedna “saamayntu” waa cadaabka iyo dhimashada ay ayaxa Islaamku keeneen. In kastoo saddex meelood meel dadka, oo ah Maraykanka, lagu dilo sharciga Axadda, labada meelood ee kale ma toobad keenaan.

Hoogag iyo Malaa'igaha

Aafooyinka kowaad iyo labaad waxay u dhigmaan malaa'igtii kowaad iyo labaad ee taariikhda Millerite-ka, taariikhdaasna waxaa lagu soo celiyaa ilaa xarafka ugu dambeeya taariikhda boqol iyo afartan iyo afar kun. Taariikhda boqol iyo afartan iyo afar kun waa taariikhda malaa'igta saddexaad, waxayna u dhigantaa hoogga saddexaad. Sida calaamadaha jidka ee taariikhda Millerite-ka loogu soo celiyo taariikhda boqol iyo afartan iyo afar kun, sidaas oo kalena calaamadaha jidka ee aafooyinka kowaad iyo labaad ayaa lagu soo celin doonaa taariikhda malaa'igta saddexaad.

“Farriimihii kowaad iyo kii labaad waxaa la bixiyey sannadihii 1843 iyo 1844, imminkana waxa aynu ku jirnaa ku dhawaaqidda kii saddexaad; laakiin dhammaan saddexda farriimood weli waa in la ku dhawaaqaa. Hadda waxay lama huraan u tahay sida ay waligeed horeba u ahayd in lagu celiyo kuwa runta doonaya. Qalin iyo codba waa inaynu ku dhawaaqnaa farriinta, innagoo muujinayna kala horreyntooda iyo sida waxsii sheegyadu u khuseeyaan ee ina gaadhsiinaya farriinta malaa'igta saddexaad. Ma jiri karto middii saddexaad la'aanteed middii kowaad iyo middii labaad. Farriimahan waa inaynu dunida ku gaadhsiinnaa daabacaado iyo khudbado, innagoo xariiqda taariikhda waxsii sheegista ku tusayna waxyaalihii dhacay iyo waxyaalaha dhici doona.” Selected Messages, book 2, 104.

Shaqadeenu innagoo ah ardayda waxsii sheegista waa inaynu fariimaha malaa'igta koowaad iyo tan labaad ku darsannaa fariinta malaa'igta saddexaad. Labadaas farriimood ee hore la'aantood ma jiri karto farriin saddexaad, waayo, "saddexaad ma jiri karto la'aanteed tan koowaad iyo tan labaad." Tani waa run marka laga eego dhinaca 'isku xigxiga,' maxaa yeelay haddii aanay jirin tan koowaad iyo tan labaad, markaas tan saddexaad dhab ahaantii waa tan koowaad. Sidoo kale waa run marka laga eego dhinaca 'nuxurka,' waayo sifooyinka waxsii sheegid ee tan koowaad iyo tan labaad ayaa aqoonsada sifooyinka tan saddexaad. Xisaab ahaan ma jiro mid saddexaad la'aanteed mid koowaad iyo mid labaad, waxsii sheegid ahaanna ma jiraan calaamado jid oo ku jira malaa'igta saddexaad haddii laga tago calaamadaha jidka ee tan koowaad iyo tan labaad.

"Ilaah wuxuu farriimaha Muujintii 14 siiyey meeshooda ku dhex jirta silsiladda waxsii-sheegidda, hawshooduna ma joogsanayso ilaa la gaadho dhammaadka taariikhda dunidan. Farriimaha malaa'igta koowaad iyo ta labaad weli waa runta wakhtigan, waana inay barbar socdaan tan soo socota. Malaa'igta saddexaad digniinteeda waxay ku dhawaaqdaa cod weyn. 'Waxyaalahaan dabadeed,' ayuu Yooxanaa yidhi, 'waxaan arkay malaa'ig kale oo samada ka soo degaysa, iyadoo leh xoog weyn, dhulkuna wuxuu ku iftiimay ammaanteed.' Iftiimintan gudaheeda, nuurka dhammaan saddexda farriimood waa la isu geeyey." The 1888 Materials, 803, 804.

Shaqadeenu waa inaynu muujinno "safkii taariikhda waxsii sheegista waxyaalihii dhacay" ee dhaqdhaqaaqii Millerites, iyo "waxyaalaha dhici doona" ee dhaqdhaqaaqa boqol iyo afar iyo afartan kun.

"Rabbigu wuxuu ku dhow yahay inuu dunida u ciqaabo xumaanteed. Wuxuu ku dhow yahay inuu ururrada diineed u ciqaabo diidmooda iftiinka iyo runta la siiyey. Farriinta weyn ee isu geysa farriimaha malaa'igta koowaad, labaad, iyo saddexaad, waa in dunida la siiyaa. Tanu waa inay noqotaa culayska shaqadeenna." The Seventh-day Adventist Bible Commentary, volume 7, 950.

Isku darka farriinta malaa'igta koowaad iyo tan labaad ayaa ah waxa iftiimiya dhulka marka malaa'igta ku jirta Muujintii siddeed iyo tobnaad ay soo degto. Iyadu waxay tiri, "Waxyaalahaan dabadood,' ayuu Yooxanaa yidhi, 'waxaan arkay malaa'ig kale oo samada ka soo degaysa, oo leh amar weyn, dhulkuna ammaanteedii buu ku iftiimay.' Iftiimintan gudaheeda, iftiinka dhammaan saddexda farriimood waa la isu geeyaa." "Iftiiminta" la xidhiidha "dhulka" in "la iftiimiyo" waxaa la fuliyaa marka "iftiinka dhammaan saddexda farriimood la isu geeyo." Hawsha ah in saddexda farriimood sadarba sadar la isugu geeyo iyada oo taariikhda Milleriyiinta la gelinayo laba isbarbar socda oo la leh taariikhda boqol iyo afar iyo afartan kun, waa in sidoo kale lagu fuliyaa saddexda hoog.

Dhacitaankii Baabuloon, sida uu malaa'igta labaad ku dhawaaqay, lagama sooci karo farriinta malaa'igta kowaad. Farriinta malaa'igta kowaad waxay tilmaantay Imaatinka Labaad ee Masiixa sannadkii 1843, oo markii farriintu fashilantay, saamayntii farriintaasi waxay soo saartay dhacitaankii kaniisadaha Protestant-ka. Saamayntu waxay ahayd malaa'igta labaad; sababta waxay ahayd fashilka malaa'igta kowaad. Haddaanay jiri lahayn malaa'igta kowaad, ma jiri lahayn dhacitaankii Baabuloon sida ay malaa'igta labaad ku dhawaaqday. Qodobkii isku xidhay sababta

iyo saamaynta wuxuu ahaa “wakhti.” “Wakhtigii” (1843) ma rumoobin, fashilkaasina wuxuu soo saaray “saamayntii.” “Sababtu” waxay ahayd qaladkii lagu aqoonsaday in saddexda waxsii sheegid ee uu Miller si khaldan u gunaanaday ay ku dhammaan doonaan qiyaastii 1843. Saddexdaas waxsii sheegid ee 1335, 2300, iyo 2520 sannadood ayuu Miller rumaysnaa inay ku dhammaan doonaan imaatinka Masiixa ee daruuraha sannadkii 1843. Markii waxsii sheegyada wakhtiga ee uu Miller si khaldan u fahmay ay fashilmeen, waxay siisay Protestant-yada sabab ay ku diidaan farriinta malaa’igta kowaad, markaasaa malaa’igtii labaad timid. Malaa’igta kowaad waxay ahayd “sababta,” tan labaadna waxay ahayd “saamaynta.”

Farriimaha malaa’igta koowaad iyo tan labaad lama kala saari karo, waayo si nebiyad ah ayay isugu xiran yihiin wakhtiga nebiyadeed. Hoogga koowaad iyo kan labaadna sidaas oo kale ayay si nebiyad ah ugu xiran yihiin “wakhti.” Nebiyad-wakhtiga hoogga koowaad ee tilmaamaysa boqol iyo konton sannadood oo silic ah waxay si qumman ugu dhammaataa meesha uu ka bilaabmo nebiyad-wakhtiga saddex boqol iyo sagaashan iyo kow sannadood iyo shan iyo toban maalmood ee hoogga labaad oo wax dila. Nebiyad-wakhtigu wuxuu isku xiraa hoogga koowaad iyo kan labaad, wuxuuna sidoo kale isku xiraa farriimaha malaa’igta koowaad iyo tan labaad.

Dhammaystirka waxsii-sheegyada wakhtiga ee hooggii kowaad iyo kii labaad ayaa xoog siiyey farriintii malaa’igta kowaad, waxaana ay malaa’igtii Muujintii toban hoos u keentay si ay dunida ugu iftiimiso ammaanteeda. Iyadoo ka hadlaysa malaa’igta kowaad, Sister White waxay qortay in loo “sheegay in hawlgalkeedu ahaa inay dhulka ku iftiimiso ammaantiisa oo ay dadka uga digto cadhada Ilaah ee soo socota.” Taasu waa isla hawlgalkii malaa’igta saddexaad ee Muujintii siddeed iyo tobnad.

“Malaa’igta ku midoobaysa ku dhawaaqidda farriinta malaa’igta saddexaad waa inay ammaanteeda ku iftiimisaa dhulka oo dhan. Halkan waxaa lagu sii sheegay hawl gaadhaysa dunida oo dhan iyo awood aan caadi ahayn. Dhaqdhaqaaqii imaatinka ee 1840–44 wuxuu ahaa muujin ammaan leh oo awoodda Ilaah ah; farriintii malaa’igta koowaad waxaa la gaadhsiiyey xarun kasta oo adeeg-missioneed oo dunida ku taallay, waddammada qaarkoodna waxaa ka jiray xiisihii diineed ee ugu weynaa ee lagu arkay dal kasta tan iyo Dib-u-habayntii qarnigii lix iyo tobnad; laakiin kuwan waxaa ka sii weynaan doona dhaqdhaqaaqa xoogga badan ee ku hoos jira digniinta ugu dambaysa ee malaa’igta saddexaad.”

“Shaqadu wuxuu la mid ahaan doonaa kii Maalintii Bentekoste. Sida ‘roobkii hore’ loo bixiyey, oo ku yimid daadinta Ruuxa Quduuska ah bilowgii injiilka, si uu u keeno biqilka abuurka qaaliga ah, sidaas oo kale ‘roobka dambe’ ayaa la bixin doonaa dhammaadkiisa si uu goosashada u bisleeyo. ‘Markaas ayaannu garan doonaa, haddaynu ku sii soconno garashada Rabbiga; bixitaankiisu wuxuu u diyaar yahay sida waaberiga; oo isagu wuxuu inoogu iman doonaa sida roobka, sida roobka dambe iyo roobka hore ee dhulka.’ Hosea 6:3. ‘Haddaba farxa, carruurta Siyoon, oo ku reyreeya Rabbiga Ilaahiinna ah; waayo, isagu wuxuu idin siiyey roobkii hore si qiyaasan, oo wuxuu idiin soo dejin doonaa roobka, roobkii hore, iyo roobka dambe.’ Joel 2:23. ‘Maalmaha ugu dambeeya, ayuu Ilaah yidhi, waxaan Ruuxayga ku shubi doonaa binu-aadmiga oo dhan.’ ‘Oo waxay noqon doontaa in ku alla kii magaca Rabbiga ku dhawaaqaa uu badbaadi doono.’ Acts 2:17, 21.”

“Shaqada weyn ee injiilku kuma dhammaan doonto muujin ka yar oo xoogga Ilaah ah tan lagu asteeyey bilowgeedii. Waxsii sheegyadii ku rumoobay daadintii roobkii hore bilowgii injiilka, mar kale ayay ku rumoobi doonaan roobka dambe marka uu xidhmayo. Kuwanu waa ‘wakhtiyadii nasashada’ ee rasuul Butros hore u sii eegay markii uu yidhi: ‘Haddaba toobad keena, oo soo noqda, si dembiyadiinna loo tirtiro, marka wakhtiyada nasashadu ay ka yimaadaan Rabbiga hortiisa; oo uu soo diro Ciise.’ Falimaha Rasuullada 3:19, 20.” Murankii Weynaa, 611.

Dhammaystirka waxsii sheegyada wakhtiga ee hooggii kowaad iyo kii labaad ayaa malaa’igta hoos u soo dejisay si ay dhulka ammaantiisa ugu iftiimiso sannadkii 1840, sidaasna ku awood siisay farriinta malaa’igta kowaad; dhammaystirka hooggii saddexaadna wuxuu malaa’igta hoos u soo dejiyey si ay dhulka ammaantiisa ugu iftiimiso 9/11, sidaasna ku awood siiyey farriinta malaa’igta saddexaad. Iftiiminta dhulka waxaa lagu dhammaystiraa isku darka labada dhaqdhaqaaq ee ku jira adeegsiyo isbarbar socda—xariiqba xariiq. Waa farriinta saddexda hoog oo awood siisa farriinta saddexda malaa’igood. Waxaa loo wada tolaysida laba xariiq; middi gudaha ah iyo middi dibadda ah. Saddexda malaa’igood waxay matalaan shaqada dadka Ilaah, shaqadoodana waxaa awood siiya dhammaystirka saddexda hoog. Kan dibadda ahi waa Islaam iyo hawshiisa nebiyadeed, kan gudahana waa Masiixa oo ku jira dadkiisa—rajada ammaanta. Sababtaas aawadeed, Yahuudah waxaa loogu xidhay dameerka waxsii sheegidda Yacquub ee ku saabsan astaynta laba iyo tobanka wiil ee uu dhalay maalmaha ugu dambeeya.

Markaasaa Yacquub wiilashiisii u yeedhay oo yidhi, Isu soo wada urura, inaan idiin sheego waxa idinku dhici doona maalmaha ugu dambeeya. Isu soo wada urura, oo maqla, kuwiinna ah wiilasha Yacquub; oo dhegaysta Israa’iil aabbihiinna. ... Yahuudahow, adiga walaalaha ayaa ku ammaani doona; gacantaadu waxay ahaan doontaa qoorta cadaawayaashaada; carruurta aabbahaa ayaa hortaada ku sujuudi doona. Yahuudah waa dhal libaax; ugaadhsigaad ka soo kacday, wiilkaygiyow; wuu foorarsaday, wuxuuna u jiifsaday sida libaax oo kale, iyo sida libaax da’ weyn; bal yaa kicin doona isaga? Usha boqornimadu Yahuudah kama tegi doonto, sharci-dejiyena cagihiiisa dhexdooda kama bixi doono, ilaa Shiiloh yimaado; oo isaga ayay quruumuhu isugu iman doonaan. Isagoo qaylkiisa geedka canabka ku xidhanaya, iyo canugga dameerkiisana canabka ugu wanaagsan; dharkiisii wuxuu ku maydhay khamri, oo hu’iisiina dhiigga canabka; indhihiisu khamri bay ka casaanaan doonaan, ilkihiisuna caano bay ka caddaan doonaan. Bilowgii 49:1, 2, 8–12.

Masiixu waa Libaaxa qabiilka Yahuudah, kan dharkiisa ku maydhay dhiig, oo ah “geedka canabka ee la doortay,” kaas oo si nebiyeed ugu xidhan “faraska dameerka.” Farriinta dibadda ee saddexda hoog waxay ku xidhan tahay farriinta gudaha ee saddexda malaa’igood. Malaa’igta koowaad iyo tan labaad waxay barbar socdaan malaa’igta saddexaad, sidoo kalena hoogga koowaad iyo hoogga labaad waa inay barbar socdaan hoogga saddexaad.

Furaha##

Dagaalkii Nineweh waa “furaha” dunida ku keena mugdiga Islaamka marka boogtii dilaaga ahayd ee Kaatooligga Rooma la bogsiyo xeerka Axadda ee dhowaan imanaya, kaas oo ah dhulgariirkii Muujintii kow iyo tobnaad halkaas oo hoogga saddexaad si kedis ah u yimaado. Wuxuu ku

yimaadaa “saacadda” dhulgariirka.

Saacaddaas qudheeda waxaa dhacay dhulgariir weyn, oo tobnaadkii magaalada ayaa dhacay, oo dhulgariirkaas waxaa ku dhinteen toddoba kun oo nin; kuwii hadhayna way cabsadeen, oo ammaan bay siiyeen Ilaaha samada. Hoogga labaad waa dhammaaday; oo bal eeg, hoogga saddexaad degdeg buu u imanayaa. Muujintii 11:13, 14.

Sharciga Axadda waxa uu bilaabaa wakhtiga imtixaanka ee suuradda bahalka loogu talagalay dunida, dagaalkii Ninewehna waa furaha aqoonsanaya qabsashadii boqortooyadii lixaad, sida dhilladii Turos loo xusuusto marka ay bilowdo inay heesaheeda qaaddo iyadoo taas ku dhammaystiraysa Ishacyaah cutubka saddex iyo labaatanaad. Imtixaanka suuradda bahalku waa imtixaanka lagu go'aamiyo masiirka weligeed ah ee qofka, waxaana la go'aamiyaa ka hor intaan albaabka nimcadu xidhmin. Albaabka nimcadu dunida ayuu u xidhmaa marka Miikaa'iil istaago. Wakhtiga imtixaanka ee suuradda bahalka loogu talagalay dunida ee Muujintii cutubka saddex iyo tobnaad, aayadaha laba iyo tobnaad iyo wixii ka dambeeya, waxa tusaale ahaan hore loogu muujiyey wakhtiga imtixaanka ee suuradda bahalka loogu talagalay Maraykanka.

“Sida Ameerika, oo ah dalka xorriyadda diinta, ay ula midoobi doonto Baabtiisnimada qasbidda damiirka iyo ku khasbidda dadka inay ixtiraamaan sabtida beenta ah, dadka waddan kasta oo dunida ku yaal waxaa loo horseedi doonaa inay raacaan tusaalaheeda.” Testimonies, mugga 6, bogga 18.

Waqtiga imtixaanka sanamka bahalka ee Maraykanka ka jira ayaa kala sooca oo shaabadeeya boqol iyo afartan iyo afar kun ee Muujintii toddobaad, halka waqtiga imtixaanka sanamka bahalka ee dunida u yaalna uu shaabadeeyo dadkii badnaa ee Muujintii toddobaad.

“Quruumaha shisheeye waxay raaci doonaan tusaalaha Maraykanka. In kastoo iyadu hoggaanka qaaddo, haddana isla dhibaataadaas ayaa ku iman doonta dadkeenna ku sugan dhammaan qaybaha dunida.” Testimonies, volume 6, 395.

Furaha uu matalay dagaalkii Nineweh wuxuu calaamad u yahay bilowga wakhtiga imtixaanka sawirka ee dunida, isla markaasna wuxuu calaamad u yahay dhammaadka wakhtiga imtixaanka sawirka ee Maraykanka. Fure uu matalay dagaalkii Nineweh ayaa fura yaamayska aan gunta lahayn, kaas oo keena daadkii Islaamka, oo dunida loogu matalay ayax. Furahaas dhammaadka qaylada saqda dhexe jooga waxaa nooc ahaan u sii muujiyey fure isla yaamayskaas ku fura Maraykanka bilowga qaylada saqda dhexe.

Furaha ku jirta Maraykanka waxa lagu matalay Laawiyiintii 23 sidii iidda buunanka, marka dameerka la sii daayo bilowga ku dhawaaqidda qaylada saqda dhexe. Furahaas waa la roгаа marka kubbadaha dabka ee Nashville ay yimaadaan. Iidda buunanka, iyo weerarka lagu qaado Nashville marka Islaam la sii daayo, waxay astaan u yihiin dagaalkii Nineweh ee sharciga Axadda.

Sharciga Axadda waa dhammaadka ku dhawaaqidda qaylada “saqbadhka,” waayo qayladu markaas waxay isu beddeshaa qaylada “codka weyn,” bilowga muddadaasina waa inuu, sida qasabnimada waxsii sheegiddu tahay, sawiraa dhammaadka. Hoogga kowaad dhexdiisa Islaamku wuxuu ahaa inuu cadaabo ciidammadii Rooma, kuwaas oo matala Maraykanka, muddo boqol iyo

konton sannadood ah. Furaha (dagaalkii Nineweh) wuxuu calaamadeeyaa bilowga ku dhawaaqidida qaylada saqbadhka, sidaas oo kale waxaa sameeya iidda buunanka. Laawiyiintii labataan iyo saddex waxaa u dhexeeya shan iyo toban maalmood iidda buunanka iyo Bentakostiga, taas oo sidoo kale ah iidda Taambuugyada. Shan iyo tobankaas maalmood ee ku jira wakhtiga imtixaanka ee sawirka bahalka ee Maraykanka waxay u dhigmaan boqol iyo kontonka sannadood ee cadaabka ee hoogga kowaad. Shan iyo toban waa meeltobnaad ka mid ah boqol iyo konton.

Shan iyo tobankaas maalmood (boqol iyo konton sannadood) waxay dhammaadaan marka saddex boqol iyo sagaashan iyo kow sannadood iyo shan iyo toban maalmood ay bilaabmaan. Tan iyo Oktoobar 22, 1844, wakhtiga nebiyadeed mar dambe ma khuseeyo; sidaas darteed boqolka iyo kontonka sannadood ee silica ahi waa astaan u ah shan iyo tobanka maalmood ee Laawiyiintii laba iyo labaatanaad, kuwaas oo ka bilaabma iidda buunka, dabadeed shan maalmood kaddib waxaa xiga kor-u-qaadista calanka, dabadeed shan maalmood kaddib waxaa xiga xukunka Maalinta Kafaaraggudka, dabadeedna waxaa xiga shan maalmood ilaa shubista Bentekostiga.

Halkaas waxaa ka bilaabmaya “saacadda, iyo maalinta, iyo bisha, iyo sannadka, si loo dilo saddex meelood meel dadka.” “Saacaddu” waa saacaddii dhulgariirka weyn, kaas oo ah sharciga Axadda. “Maalintu” waa maalinta aargudashada Rabbiga, marka kaniisadda La’odikiya ee Seventh-day Adventist laga soo tufayo afka Rabbiga.

Waayo, iyagu waa quruun talo madhan, oo waxgarasho kuma jirto iyaga. Bal muuqli lahaayeen inay caqli leeyihiin, inay tan gartaan, oo ay ka fiirsadaan aayahooda dambe! Sidee baa mid keliya kun u eryan karaa, oo laba toban kun u kala eryi karaan, haddaan Dhagaxoodii iibin iyaga, oo Rabbiguna xidhin? Waayo, dhagaxooda la mid ma aha Dhagaxeenna; cadaawayaasheenna qudhoodu xukunkan bay markhaati ka yihiin. Waayo, geedcanabkoodu wuxuu ka yimid geedcanabkii Sodom, iyo beerihii Gomoraah; canabkoodu waa canab qadhaadh, rucubyadooduna waa qadhaadh; khamrigooduna waa sunta bahallada waaweyn, iyo sunta daran ee jilbisyada. Sow tan laguma kayd in agtayda, oo laguma shaabadayn khasnadahayga dhexdeeda? Aar-goosasho iyo abaalmarin anigaa leh; cagtoodu wakhtigeeda bay simbiiriixan doontaa; waayo, maalinta belaayadoodu way dhow dahay, oo waxyaalaha ku soo degi doona way soo degdegayaan. Waayo, Rabbigu dadkiisa wuu xukumi doonaa, oo addoommadiisana wuu u naxariisan doonaa, markuu arko in xoogoodii dhammaaday, oo aanu jirin mid xidhxidhan ama hadhay. Oo wuxuu odhan doonaa, Meeye ilaahyadoodii, dhagaxii ay isku halleeyeen? Sharciga Kunoqoshadiisa 32:28–37.

“Saacadda” dhulgariirku waa “maalinta belaayadooda.” Waa xukunka kuwa ku jira Adventism-ka ee aan lahayn fahamka aqoonta la kordhiyey maalmaha dambe. Waxay doorteen dhagax been-abuur ah oo ay gurigooda ka dul dhistaan, hase yeeshee run ahaan, dhagaxoodii wuxuu ahaa ciid.

“Digniintu way timid: Waa inaan waxba loo oggolaan inay soo gasho oo khalkhal gelisa aasaaska rumaysadka ee aynu ku dhisaynayn tan iyo markii farriintu timid sannadihii 1842, 1843, iyo 1844. Anigu waxaan ku jiray farriintan, oo tan iyo markaas waxaan dunida horteed ka taagnaa anigoo daacad u ah iftiinka Ilaah ina siiyey. Ma damacsanin inaan cagahayaga ka qaadno madasha lagu saaray markii maalinba maalinta ka dambaysa aynu Rabbiga ku

doondoonyay tukasho kulul, innagoo iftiin doonayna. Ma waxaad u malaynaysaan inaan ka tanaasuli karo iftiinka Ilaah i siiyey? Waa inuu ahaadaa sida Dhagaxa Qarniyada. Isagu wuu i hagayay tan iyo markii la i siiyey.” Review and Herald, April 14, 1903.

“Bisha” waxay ka dhigan tahay bisha kowaad.

Haddaba reer Siyoonow, oo ku reyreeya Rabbiga Ilaahiinna ah; waayo, roobkii hore ayuu idin siiyey si qiyaasan, oo wuxuu idiin soo dejin doonaa roobka, kaasoo ah roobkii hore iyo roobkii dambe, bisha kowaad. Oo meelihii hadhuudhka lagu tumijiray waxaa ka buuxsami doona sarreen, oo berkeduhuna way la fatahi doonaan khamri iyo saliid. Oo waxaan idiin soo celin doonaa sannadihii ay cuneen ayaxa, iyo dirxiga, iyo diirtii caleenta cuni jirtay, iyo ayaxii yaraa, kuwaasoo ah ciidankaygii weynaa oo aan idinku soo diray. Oo idinku wax badan baad cuni doontaan, waadna dhergi doontaan, oo waxaad ammaani doontaan magaca Rabbiga Ilaahiinna ah oo si yaab leh idiinla macaamilooday; oo dadkaygu weligood ma ay ceeboobi doonaan. Oo waxaad ogaan doontaan inaan ku dhex jiro reer binu Israa'iil, iyo inaan anigu ahay Rabbiga Ilaahiinna ah, oo uusan jirin mid kale; oo dadkaygu weligood ma ay ceeboobi doonaan. Yoo'eel 2:23–27.

“Saacadda” sharciga Axadda, Islaamka hoogga saddexaad ayaa si lama filaan ah u dhacaya, Adventism-ka La’odikiyaanna wuu ceeboobayaa maadaama ay isku halleeyeen dhagaxa abeesada. Waqtigaas, bisha kowaad, roobka dambe ayaa lagu shubayaa dad la daahiriyeey. Halkaas marka la gaadho Maraykanka waa la dilayaa, ka dib silicii ka bilaabmay Nashville iyo wixii ka dambeeyey. Silicaas oo ah baabbi’inta magaaloooyinka ayaa bilaabmaya, oo saacadda sharciga Axadda Maraykanku wuu dhammaanayaa (waa la dilayaa) isagoo ah boqortooyada lixaad ee sii sheegidda Kitaabka Quduuska ah, taas oo soo gelinaysa wakhtiga imtixaanka ee ekaanta bahalka u ah dunida, kaas oo dhammaanaya marka boqortooyada siddeedaad ay gaadho dhammaadkeeda, iyadoo aanay jirin cid caawisa (waa la dilayaa).

Webiga Yuufraadis

Webiga Yuufraadis si astaan ahaan ah ayuu ula xidhiidhaa Islaamka, Yuufraadisna macnihiisu waa, “midho-dhal ah, ama soo burqada.” Hoogga labaad dhexdiisa afartii dabaylood ee ku xidhnaa Yuufraadis waa la sii daayaa.

Malaa’igtii lixaadna way buunkii afuufay, oo waxaan maqlay cod ka imanaya afarta gees oo meesha allabariga dahabka ah, taas oo Ilaah hortiisa taal, isagoo ku leh malaa’igtii lixaad oo buunka haysatay, Sii daa afarta malaa’igood ee ku xidhan webiga weyn oo Furaat ah. Markaasaa afartii malaa’igood la sii daayay, kuwaas oo loo diyaariyey saacad, iyo maalin, iyo bil, iyo sannad, inay dilaan dadka saddex meelood meel. Muujintii 9:13–15.

Webiga Yuufraadis wuxuu matalayay xadka bari ee Dhulkii Ballanqaadka, Islaamkuna waa “carruurta bari” ee wax sii sheegidda ku jira. Sifadooda wax sii sheegiddu waa in la xannibo dabadeedna la sii daayo, taas oo ka bilaabmaysa Haagaar oo ay Saarah xannibtay.

Oo Ilaahna wuxuu yidhi, Saarah naagtaadu hubaal waxay kuu dhali doontaa wiil; magiciisana waxaad u bixin doontaa Isxaaq; oo axdigaygana waxaan la taagi doonaa isaga inuu ahaado

axdi weligiis jira, iyo farcankiisa isaga dabadiis. Oo xagga Ismaaciilna, waan ku maqlay; bal eeg, waan barakeeyey isaga, oo waxaan ka dhigi doonaa mid miro badan, oo waxaan u badan doonaa si aad iyo aad ah; laba iyo toban amiir ayuu dhalin doonaa, oo waxaan ka dhigi doonaa quruun weyn. Bilowgii 17:19, 20.

Ismaaciil waxaa laga dhigay mid midho badan, waxaana Erayga Yufraad loola jeedaa midho badan. Gebogebadii waxsii sheegidda boqol iyo kontonka sannadood ee silica hooggii kowaad, waxaa bilaabatay waxsii sheegidda saacad, maalin, bil, iyo sannad markii Islaam la sii daayay inuu dilo saddex meelood meel dadka. Sharciga Axadda, boqortooyada lixaad ee waxsii sheegidda Kitaabka Quduuska ah waa la laayaa, waana saddex meelood meel Rooma casriga ah. Islaam waa la xannibay 11-kii Agoosto, 1840, markii la xoojiyey farriintii malaa'igta kowaad, waxaana la sii daayay markii la xoojiyey farriintii malaa'igta saddexaad 9/11.

11/9 waxaa bilowday shaabadaynta boqol iyo afar iyo afartan kun, markii xukunkii kuwii dhintay dhammaaday, oo xukunkii kuwa noolna bilaabmay. Markii Islaamka hoogga saddexaad la sii daayay 11/9, isla markiiba waa la xannibay intii lagu jiray wakhtiga shaabadaynta.

“Aragtidan waxaa la bixiyey sannadkii 1847, markaas oo ay jireen walaalo Advent ah oo aad u yar oo xajinayey Sabtida; kuwaasna in yar oo ka mid ahi waxay u haysteen in xajinteedu leedahay muhiimad ku filan oo lagu kala saaro dadka Ilaah iyo kuwa aan rumaysadka lahayn. Haddaba fulinta aragtidaas ayaa bilaabmay in la arko. ‘Bilowga wakhtigaas dhibaataada,’ ee halkan lagu sheegay, looma jeedo wakhtiga belaayooyinku bilaabi doonaan in la daadiyo, balse waxaa loola jeedaa muddo gaaban oo ka horraysa daadiyadooda, inta Masiixu ku jiro meesha quduuska ah. Wakhtigaas, inta hawsha badbaadadu soo xidhmayo, dhib baa ku soo degi doona dhulka, quruumuhuna way cadhoon doonaan, hase ahaatee waa la xakamayn doonaa si aanay u hor istaagin hawsha malaa'igta saddexaad. Wakhtigaas ‘roobka dambe,’ ama soo-noolaynta ka timaadda horta Rabbiga, ayaa iman doona si uu awood u siiyo codka weyn ee malaa'igta saddexaad, oo quduusiinta ugu diyaariyo inay istaagaan muddada toddobada belaayo ee ugu dambaysa la daadin doono.” Early Writings, 85.

“Muddada gaaban” ee waqtiga ah ee horseedayna xidhitaanka fursadda tijaabada waa muddada uu “Masiixu ku jiro meesha quduuska ah” isaga oo “soo afjaraya” “hawsha badbaadada.”

“Nidaamkii tusaalaha ahaa, oo ahaa hooska allabariga iyo wadaadnimada Masiixa, nadiifinta quduuska waxay ahayd adeegii ugu dambeeyey ee wadaadka sare qabto sannadlaha wareegga adeeggiisa. Waxay ahayd hawshii gunaanadka ee kafaaraggudka—ka saarid ama ka fogayn dembiga reer binu Israa'iil. Waxay sii muujinaysay hawsha gunaanadka ee adeegga Wadaadkeenna Sare ee samada, ee ah ka saaridda ama tirtiridda dembiyada dadkiisa, kuwaas oo ku qoran diiwaannada samada. Adeeggan wuxuu ku lug leeyahay hawl baaritaan ah, hawl xukun ah; wuxuuna isla markiiba ka horreeyaa imaatinka Masiixa ee daruuraha samada isagoo wata xoog iyo ammaan weyn; waayo marka uu yimaado, dacwad kasta waa la go'aamiyey. Ciise wuxuu leeyahay: ‘Abaalgudkaygu waa ila jiraa, inaan nin kasta u siiyo sida shuqulkiisu yahay.’ Muujintii 22:12. Waa hawshan xukunka, ee isla markiiba ka horraysa imaatinka labaad, tan lagu dhawaaqay farriintii malaa'igta kowaad ee Muujintii 14:7: ‘Ilaah ka cabsada, oo ammaan isaga siiya; waayo saacaddii xukunkiisu waa timid.’” Murankii Weynaa, 352.

“Tirtiridda dembiyada dadkiisa” waxay dhacdaa inta lagu jiro xukunka kuwa nool.

Sidaas daraaddeed u toobadkeena, oo u soo noqda, si dembiyadiinna loo tirtiro, marka ay ka iman doonaan Rabbiga hortiisa wakhtiyadii nasashada; oo isagu wuxuu soo diri doonaa Ciise Masiix, kii markii hore laydiin wacdiyey; kaasoo samadu ay tahay inay soo dhowayso ilaa wakhtiyada soo celinta wax kasta, kuwaas oo Ilaah kaga hadlay afka nebiyadiisa quduuska ah oo dhan tan iyo bilowgii dunida. Falimaha Rasuullada 3:19–21.

Si qofku u toobadkeeno, waa inuu nool yahay, oo toobadda uu Butros halkan ku tilmaamayo macnaheeda kaamilka ah waxay dhacdaa marka “waayaha nasashada ay yimaadaan.” Nasashada iyo baraarujintu waa roobka dambe, kaas oo bilaabmay markii malaa’igta xoogga badan ee Muujintii siddeed iyo tobnaad ay soo degtay si ay dhulka ugu iftiimiso ammaantiisa. Malaa’igtaas xoogga badan waxay kaloo ahayd malaa’igtii kowaad ee Agoosto 11, 1840 soo degtay markii Islaamka la xakameeyey, oo malaa’igtaasu waxay ahayd “aan ka yarayn shakhsiyad aan ahayn Ciise Masiix.” “Baraarujinta” iyo “waayaha dib-u-soo-celinta wax walba” waxay bilaabmaan marka Islaamka la sii daayo si uu quruumaha uga cadhaysiiyo, dabadeedna la xakameeyo inta boqol iyo afartan iyo afarta kun la shaabadaynayo. 9/11 waxay calaamad u tahay waayaha baraarujinta iyo nasashada, taas oo ah roobka dambe, waxayna calaamadisaa muddada “dib-u-soo-celinta wax walba.” Waxa kaniisadda lagu soo celinayo, taas oo tan iyo fallaagadii 1863 ay ahayd kaniisadda dagaallamaysa, hase yeeshee noqon doonta kaniisadda guulaysata, waa wakhtiga shaabadaynta ee boqol iyo afartan iyo afarta kun.

Kaniisadda dagaallamaysa waa isku-dar sarreen iyo haramaha beerta, halka kaniisadda guulaysatay ay tahay qurbaanka sarreenka midhaha ugu horreeya ee Bentakostiga. 9/11 waxay ahayd markii ugu horraysay ee Balaam dameerkii dhufto, oo Balaam (Maraykanka) wuxuu isla markiiba bilaabay dagaal caalami ah oo ka dhan ah argagixisada ka dib weerarkii kediska ahaa. Dameerkii Balaam wuxuu ka dhigan yahay saddexda hoog ee ka kooban hoogga saddexaad, kuwaas oo barbar socda saddexda farriimood ee malaa’igaha. Sidaas daraaddeed saddexda hoog si nebiyaysan waxaa u maamula saddexda tallaabo ee saddexda malaa’igood. Sababtaas aawadeed, markii labaad ee Balaam dameerkii dhufto waa labanlaabid, sida had iyo goorba ka jirta tallaabada labaad. Inta u dhaxaysa labada beero-canab ee dalkii qadiimiga ahaa ee suuggaaneed iyo dalkii casriga ahaa ee ruuxiga ah ee ammaanta lahaa, Islaamku wuxuu ku dhufatay Israa’iil Oktoobar 7, 2023, waxaana isla markiiba la saaray xannibaad Gaza, dabadeedna Islaamku wuxuu ku dhufan doonaa Nashville.

Weerarkii Nashville waa ta labaad ee labada weerar ee lama-filaanka ah oo markhaatifurka Balcaam ku dhex dhaca beeraha canabka. Nashville waxay calaamad u tahay astaanta nebinimada marka farriinta qaylada saqda dhexe ay ku biirto malaa’igta labaad. Farriinta qaylada saqda dhexe waxay bilaabataa marka labada xertiisii Masiixa, (oo matalaya farriinta malaa’igta labaad) ay sii daayaan dameerka bilowga gelitaankii guusha lahaa. Socodkaas ugu dambayntii wuxuu horseedaa iskutallaabta, taas oo matalaysa dhulgariirka sharciga Axadda ee dhawaan imanaya, halkaas oo dhillada Rooma ay kaga adkaanayso boqortooyada lixaad ee waxsii-sheegidda Kitaabka Quduuska ah ka dib markii iyada la illoobay inta lagu jiro taariikhda Maraykanka.

Markay dhillaasigii bilaabato inay heesaheeda ka qaaddo sharciga Axadda, dagaalkii Nineweh mar kale ayaa la soo celin doonaa, furihiina waa la rogi doonaa, taas oo calaamad u ah furitaanka wakhtiga imtixaanka ee sanamka bahalka ee dunida. Dagaalkii Nineweh waa dhammaadka ku dhawaaqiddii qaylada saqda dhexe, taas oo markaas isu beddesha qaylada weyn ee malaa'igta saddexaad. Bilowga muddadaas, oo lagu calaamadinayo weerarka lama filaanka ah ee Nashville, isna waxaa lagu sii tusaalayn doonaa dagaalkii Nineweh; waayo Ciise, isaga oo ah Alfa iyo Oomeega, had iyo jeer dhammaadka ayuu ku muujiyaa bilowga. Weerarka Nashville, sida ay qasab uga dhigto waxsii sheegiddu, wuxuu ka koobnaan doonaa xubnaha guul ay Rooma ka gaadho Faaris oo u oggolaanaya Islaamka inuu dhulka mugdi ku buuxiyo. Donald Trump waa astaanta sanamka Rooma, sidaas darteed isagu wuu ku adkaan doonaa dagaalka Nineweh ee la xidhiidha duullaanka Nashville, laakiin xooggiisa uu kaga hortagi lahaa fatahaadda Islaamka wuu sii dhammaan doonaa.

Dagaalkii uu Ronald Reagan ku guulaystay inuu ku adkaado sannadkii 1989 wuxuu ahaa dagaal qabow oo bilowday dhammaadkii Dagaalkii Labaad ee Adduunka. Dagaalka qabow ee Trump waa dagaalkii Panium, wuxuuna horseedaa Dagaalkii Saddexaad ee Adduunka marka la gaaro sharciga Axadda, kaas oo lagu sii tusaaleeyey dagaalkii Actium iyo weliba dagaalkii Nineveh. Dagaalka qabow ee Trump, oo uu metelo dagaalkii Panium, wuxuu horseedaa in la dumiyo “derbiga” kala-soocidda kaniisadda iyo dawladda ee Dastuurka, sida lagu sii tusaaleeyey dumintii “derbiga” Berlin sannadkii 1989.

Nashville waxa ay meteshaa meesha dameerkii Balcaam uu cagta Balcaam darbiga ku burburiyo, sidaas darteedna waxa ay tilmaamaysaa curyaamin ka dhacda darbiga agtiisa. Xilliga qaylada saqda dhexe waxa uu ku bilaabmaa dhacdo ku dhacda darbiga kala-soocidda ee Dastuurka, sidaas awgeedna waxa ay calaamad u noqotaa bilowga taagista sawirka bahalka (isku-darka kaniisadda iyo dawladda) iyada oo leh astaan waddo oo tusaale u ah duminta darbiga kala-soocidda marka la joogo dhammaadka taagista sawirka bahalka. Donald Trump waxa uu si nebinnimo ah ugu hadli doonaa amar fulineed oo tusaale u ah hadalkii sharciga Axadda, sida lagu tusaaleeyey Xeerarkii Alien and Sedition ee 1798. Halkaas ayuu kaga adkaan doonaa caalamiyiinta xisbiga Democratic-ka iyo dhiggooda ah caalamiyiinta RINO ee xisbiga Republican-ka. Guushiisa uu ka gaadho cadowga lagu tusaaleeyey Faaris ee dagaalkii Nineveh, waxay ka tagi doontaa labada dhinac ee dagaalka siyaasadeed iyaga oo ka dhammaaday xoogii lagama maarmaanka u ahaa inay iska caabiyaan ayaxa Islaamka ee ku fidi doona dalka. Cagta la burburiyey ee Trump waa darbiga bilowga dhawaaqa qaylada saqda dhexe oo horseeda darbiga dhammaadka.

Waxaan sii wadi doonaa tixgelintan ku saabsan saddexda hoog maqaalka xiga.